

Senyores i senyors: no m'hauria pensat mai que avui em trobaria en una situació semblant a la que , fa uns anys, vaig viure en un altre escenari, la Universitat Autònoma de Barcelona. Si vull ser sincera he de dir que, a tots els de casa, ens va sorprendre molt que el títol de doctor honoris causa també s'adjudiqués a títol pòstum. Amb tot, és un honor per a nosaltres i n'estem molt orgullosos. Segurament si el pare hi pogués dir la seva, repetiria el que ja va dir aleshores. Tornaria a esmentar la frase que deia sovint la seva padrina : "el que no passa en un any , passa en un instant" i segurament hi afegiria, i cito textualment que "rebre aquest títol, algú que no podria exhibir sinó un escarransit certificat d'estudis primaris és gairebé una provocació". Acabaria, però, acceptant-lo de bon grat, i ple d'emoció.

En aquells moments, però, el meu paper va ser ben diferent del que em toca fer ara. Hi havia el pare i jo em vaig limitar a posar veu a les seves paraules. És evident que jo avui aquí, davant d'aquest públic , segurament molt més erudit que jo, no puc ni em veig en cor de parlar de poesia o de literatura, que potser seria el més escaient. La veritat és que m'ha costat, saber encarrilar el discurs i trobar-ne el to adequat. El pare podia parlar , i és el que va fer a L'Autònoma, de moltes coses: de poesia, de l'ofici de poeta, de l'art d'escriure..... Però jo, si avui sóc aquí és, només, perquè sóc filla de..., simplement per això i per tant, només se m'acut, per no enredar ningú, parlar de Miquel Martí i Pol en la seva faceta de pare, i de pare escriptor, que és la que puc presumir de conèixer , i en la qual, només el meu germà em pot contradir. Cosa que, quan et trobes davant d'un públic , val la pena tenir-ho en compte .

Per tant és el que intentaré de fer, amb el permís del pare i amb tota la sinceritat i senzillesa que pugui.

He de dir, per començar, que Miquel Martí i Pol no era pas un pare d'aquells que ho havia estat per convenciment propi. Alguna vegada m'havia confessat que a ell no li feia cap falta tenir fills. De seguida afegia, suposo perquè devia veure la cara que hi posava, que això no volia pas dir que no ens estimés. Recordo que aquesta afirmació sempre m'havia fet enfadar molt i, tot i que mai vaig gosar confessar-li, quan em venia al pensament em feia més mal que bé. De fet els meus records d'infantesa són sempre al costat de la meua iaia Angeleta. El pare a la fàbrica o si era a casa, al seu despatx , al soterrani, llegint o escrivint i la mare cosint, llegint alguna novel·la de l'Agatha Christie , feinejant etc.

No tinc cap imatge que fos d'un moment de joc compartit, sí que recordo que havíem fet algunes caminades de diumenge al matí, fins a Sant Feliu, o Sabassona, tots tres, amb la mare i que, en aquestes ocasions, ens ho passàvem bé fent-nos fotos d'aquelles d'enxampar l'altre en alguna postura divertida.

D'una mica més grandeta, em vénen al pensament, les tardes de dissabte o diumenge, emportant-nos , a correu, la televisió que havíem comprat no feia massa, cap a l'habitació que compartíem amb la iaia, perquè sabíem que segurament tindríem la casa plena de gent i ens hauríem de passar l'estona , jo i ella, a la cuina o a l'habitació . D'aquesta època m'agradaven sobretot els dies que els pares marxaven. A vegades perquè el pare anava a presentar algun cinefòrum, a fer algun recital , o simplement al cinema. Aleshores ens quedava la casa per a nosaltres dues (jo i l'àvia) i bevíem coca-cola, una mica d'amagat i l'àvia em deia que era un "Cuba libre" , no sé si realment hi afegia unes gotetes de ginebra o no., però jo ho trobava boníssim.

Més endavant, quan la malaltia ja el tenia pres i l'havia obligat a canviar d'espai, deixar el soterrani per ocupar una de les habitacions de casa com a despatx, el ritme de vida de tots plegats va canviar força. El pare va deixar d'anar a la fàbrica. La seva rutina diària es repartia de la manera següent: Esmorzar al llit, llevar-se, passar-se moltes hores al lavabo, per afaitar-se que de primer, ho continuava fent amb escuma i navalla, rentar-se, etc. S'hi estava tanta estona que fins i tot jo alguna vegada l'havia espiat per una finestreta que donava a un celobert que s'hi accedia per la cuina. M'enfilava en alguna cadira, procurant que no em veiés ningú i guipava.

D'aquesta època recordo tardes de llarguíssimes tertúlies, a les quals, ara ja m'agradava força assistir, on es parlava de poesia, de política, de llibres, ...amb gent de tota mena. Alguns gairebé fixos i amb els quals vaig acabar establint-hi una certa complicitat o una amistat que encara dura: Segimon Serrallonga, Toni Pous, Ramon Cotrina, Ricard Torrents, Ramon Pinyol, Ramon Besora, Miquel Bauzà, i tants d'altres que convertien aquelles tardes en un espai de descobriment i d'aprenentatge d'una de les coses que el pare ens va transmetre, tant a mi com al meu germà, que és el gust de conversar. Tenia una habilitat especial per donar conversa en qualsevol situació. Jo i el meu germà, ja de més grans, passàvem llargues estones amb ell conversant. Si no sabíem massa què dir, ell trobava la manera de fer-nos parlar igual com quan venia algú a casa per primera vegada. Estic convençuda que tornava, entre altres coses, perquè tota la vergonya, respecte o angúnia que pogués sentir aquell primer dia, es dissipava només de començar a parlar, per aquesta habilitat del pare que comentava abans.

També va ser un temps d'aprendre a entendre el pare per poder fer d'interpret, si calia. Aquesta feina la solia fer la mare, però m'agradava que de tant en tant em toqués fer-ho a mi. Sobretot si l'interlocutor era el Pere Quart. Quan ell venia era tot un espectacle. Per una banda, el pare intentant de parlar el més clar que podia i en Pere Quart, que aleshores ja era molt sord, xerrant pels descosits, més que dialogant fent uns monòlegs interessantíssims i llarguíssims, de manera que era difícilíssim fer d'intermediari.

A mida que anaven passant els anys i tots plegats aconseguíem de viure sense escarafalls la situació que teníem, vaig anar descobrint altres facetes del pare. Algunes, les trobava divertides i interessants i d'altres, me'l feien catalogar de perepnyetes. Per exemple: Sabia amb una exactitud infalible si algú li havia remenat alguna cosa de la seva taula. Era d'un ordre tan exagerat i propi que era impossible agafar-li un llapis, un bolígraf o qualsevol altra fotesa, sense que quan entrés al despatx no fossis requerit a anar-li a explicar què havia passat. Jo ho trobava molt exagerat, però m'adonava que per a ell era realment un trasbals. També acostumava a escriure els poemes en llibretes, mida quartilla i de ratlles. Els escrivia a mà i les guardava al segon calaix de l'escriptori. A mi m'encantava, quan ell no hi era, fer el xafarder, llegir els poemes gairebé sortits del forn, com aquell que tasta un pastís acabat de fer. Feia una lletra, malgrat la malaltia, molt bonica i molt especial. La meva feinada era deixar-li la llibreta exactament igual que l'havia trobada. No sempre ho aconseguia i el pare em renyava. Suposo que, més que pel fet de llegir-li els poemes, per atrevir-me a remenar-li les coses sense permís. Ell amb tot això era molt meticulós.

També recordo , com n'era de difícil que espontàniament et donés algun caleró. La veritat és que jo el trobava força garrepa. Gairebé sempre havies de ser tu que, obertament, li demanassis, a ell no se li acudia mai avançar-se. Això em costava de pair , sobretot a la meva època d'adolescent. Ens havia repetit tant a mi com al meu germà i, això penso que, sortosament ens acompanyarà tota la vida, que havíem de tenir clar a quina classe social pertanyíem i que, per tant ,aconseguiríem de ser feliços quan haguéssim après què volia dir això i haguéssim fet nostra la dita que, durant molt de temps, va tenir penjada en una de les parets del despatx , que deia: “La felicitat no és tenir el que vols sinó voler el que tens”. Ara ho entenc i m'ajuda, però en aquells moments hagués preferit tenir un pare menys lletraferit.

Ja de gran, amb la meva pròpia família, em vénen al cap moltes coses que he après del pare i que , segurament, tant jo com el meu germà, hem heretat d'ell. Coses que ens han ajudat en la nostra vida quotidiana , com per exemple intentar ser conseqüents amb les decisions que prenem, malgrat les adversitats que poguéssim trobar. Ell sempre ho havia fet. En la seva vida pública i en la seva vida personal i familiar. Tant si la decisió presa era encertada com si, pel que fos, al final hagués estat un error, entomava amb una dignitat increïble tot el que pogués suposar aquell fet. I es mantenia fidel a la situació fins al final. Suposo que, per a nosaltres, això era una demostració particular de l'estimació que ens tenia.

Una altra cosa , i això potser és una herència més de caire genètic, no ho sé, és una certa facilitat per escriure. Llegint textos del meu germà o meus, no pas del terreny literari sinó de la feina, per exemple, o de caire familiar, t'adones que tots dos tenim un estil molt semblant, fem frases llarguíssimes i moltes

subordinades. El pare també ho feia. Però gaudim escrivint i no ens costa massa de posar-nos-hi.

També devem haver heretat la seva passió per pensar. Som gent que donem moltes voltes a les coses, sovint potser massa i tot, però que tenim integrat com una part imprescindible de nosaltres mateixos, el mateix vici del pare de dedicar molt de temps a pensar.

De fet, quan et mires les coses amb perspectiva, t'adones de fins a quin punt era un home reflexiu, coherent i conseqüent.

Fins i tot, hores abans de morir, quan la infermera va entrar a l'habitació i li va explicar que li posaria un sedant, ell li va demanar "Ho estic fent bé?". Recordo que a la infermera li van caure les llàgrimes i li va respondre: "Sí, Miquel ho estàs fent molt bé".

Ja, per acabar, i perquè també se senti la veu del pare voldria llegir alguns Haikús del llibre "Haikús a Mariàngels" la lectura dels quals em transporta sempre a un temps, un espai i una gent que em feia molt feliç i em fa present algú que fa massa anys que no hi és.

Els llocs, els rostres
potser són un miratge
que encara em sobta

i en tu els recordo
des de l'absència d'ara
plena de dubtes.

Entre silencis
hem mantingut intacta
la veu que ens repta.

Recordo encara
la pau dels vells reductes
plens de bellesa.
La casa groga
mig perduda en un àmbit
de meravelles,

fa molt més dúctil
la greu malenconia
d'aquells capvespres

en què cap música
no aconsegueix de vèncer
el buit del tedi.

....

Com tornaria
a les tardes de calma
i de conversa,

per mantenir-me
sempre expectant, al caire

de mil projectes.

...

Amb mots empeno
de vida no viscuda
l'espai que em manca

i en tu hi retrobo
l'eco d'aquells propòsits
que em justifiquen.

El vent que llaura
la tarda, giravolta
i torna enrere.

Perduts els símbols,
ens queda el risc de creure
més en nosaltres.

Amb pocs estímuls
tornem a ser altra volta
quasi feliços.

La placidesa
com un retorn a l'ombra
d'antics proverbis

i uns ulls que ens miren
des d'una llunyania
potser infinita.

Moltes gràcies.

Mariàngels Martí

Girona, 20 d'octubre de 2017